

ภาษามือ ภาษารธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน SIGN LANGUAGE, DHAMMA LANGUAGE: INNOVATIONS IN TEACHING BUDDHISM TO HEARING-IMPAIRED INDIVIDUALS

ศิลาวัฒน์ ชัยวงศ์^{1*}, พระครูสิริธรรมบัณฑิต², ณัฐนนท์ จิรภักนิมิตร³,
พระครูโสภณวีรบัณฑิต², วีระวัฒน์ แก้วลังกา¹

Silawat Chaiwong^{1*}, Phrakru Sirithammabandit², Natthanon Chirakitnimit³,
Phrakru Saponweerabundit², Theerawat Keawlangka¹

¹คณะสังคมศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ลำปาง ประเทศไทย

¹Faculty of Social Science, Nakhon Lampang Buddhist College, Lampang, Thailand

²คณะพุทธศาสตร์ วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ลำปาง ประเทศไทย

²Faculty of Buddhism, Nakhon Lampang Buddhist College, Lampang, Thailand

³สถาบันวิจัยพุทธศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ เชียงใหม่ ประเทศไทย

³Multidisciplinary Research Institute, Chiang mai University, Chiang Mai, Thailand

*Corresponding author E-mail: silawatchaiwong30@gmail.com

Received 12 January 2024; Revised 8 February 2024; Accepted 13 February 2024

บทคัดย่อ

ความเป็นมาและวัตถุประสงค์: ผู้พิการทางการได้ยินเป็นผู้ที่เปราะบางในสังคม ซึ่งความเปราะบางนั้นเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นอยู่กับความเหลื่อมล้ำและเสริมพลังให้ผู้พิการทางการได้ยินมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาและอุปสรรค สิ่งนั้น คือ หลักพุทธธรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาคือชีวิตได้เป็นอย่างดี กลุ่มผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของนิทานพื้นบ้าน ซึ่งช่วยจรรโลงจิตใจ ชัดเกล้าคุณธรรมและศีลธรรม แฝงไปด้วยการสอนเรื่องการประพฤติปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานการอยู่ด้วยกันในสังคม จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน หาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และถอดบทเรียนเป็นชุดความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของผู้พิการทางการได้ยินผ่านนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาโดยใช้สื่อมัลติมีเดียเป็นการบูรณาการเคลื่อนไหวมีนักเล่าบรรยายประกอบภาพ

วิธีดำเนินการวิจัย: การวิจัยเรื่องนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ศึกษาข้อมูลในเอกสารทั้งแนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง นำมาเป็นแนวทางในการสร้างเครื่องมือและเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

ผลการวิจัย: นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เป็นการคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยคำนึงถึงสิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ทั้ง 3 ด้าน ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ/เทคโนโลยี และด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ อยู่ในระดับมากที่สุด

ความเกี่ยวข้องกับหลักธรรมคำสอนทางพระพุทธศาสนา: หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นนวัตกรรมการสอนสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ได้แก่ ความไม่ประมาท, ตัณหา 3, ขันธ์ 5, หลักกาลามสูตร, พรหมวิหารธรรม 4,

หลักอิทธิบาท 4 ซึ่งงานวิจัยชิ้นนี้ได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาไปประยุกต์กับศาสตร์สมัยใหม่ ในด้านพัฒนา ปัญญาและคุณธรรม โดยบูรณาการกับการเรียนการสอนของเด็กนักเรียนที่พิการทางการได้ยิน และกลุ่มผู้พิการที่ สนใจศึกษาหลักธรรมพระพุทธศาสนาเพิ่มเติมผ่านสื่อสร้างสรรค์สำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพื่อนำไปพัฒนาชีวิต ให้เจริญงอกงาม พัฒนาสติปัญญา เสริมสร้างสุขภาพจิตให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้เกิดภูมิคุ้มกันทางสังคมท่ามกลาง สภาวะทางสังคมที่มีความเปราะบางสูงขึ้น

สรุป: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาในงานวิจัยนี้ถือว่าเป็นองค์ความรู้ใหม่ ที่นำนิทานพื้นบ้านของภาคเหนือที่ ปรากฏในคัมภีร์โบราณ มาเป็นสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธเพื่อเป็นช่องทางในการเรียนรู้หลักพุทธธรรมอีกช่องทางหนึ่ง ของผู้พิการทางการได้ยิน และสื่อนี้สามารถนำไปประยุกต์กับการเรียนการสอนในรายวิชาพระพุทธศาสนาและ วัฒนธรรมท้องถิ่นในสถานศึกษา เพื่อให้ผู้พิการทางการได้ยินมีภูมิคุ้มกันทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ อีกทั้ง ยังสอดคล้องพันธกิจของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยที่ว่า มหาวิทยาลัยที่จัดการศึกษา พระพุทธศาสนาบูรณาการกับศาสตร์สมัยใหม่ และสร้างพุทธนวัตกรรมเพื่อพัฒนาจิตใจและสังคม

คำสำคัญ: ภาษามือ, ภาษာธรรม, นวัตกรรม, การสอนพระพุทธศาสนา, ผู้พิการทางการได้ยิน

Abstract

Background and Objectives: Hearing-impaired individuals are vulnerable persons in society. Their vulnerability is closely linked to inequality and empowers hearing-impaired individuals to be immune to problems and obstacles. It includes Buddhist principles that help prevent and solve life problems efficiently. Hence, the researchers' group realizes the importance of folktales for soothing the human mind and disciplining the morality of humans. The folktales tactfully comprise the teaching of behavioral guidelines that are the basis of socializing. Therefore, the researchers are interested in studying the elements of innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals by creating innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals, determining the efficiency of innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals, and learning lessons. It is a set of knowledge to develop the potential of hearing-impaired individuals through innovations in teaching Buddhism by using multimedia, which is an animated cartoon with a sign language interpreter narrating the pictures.

Methodology: This research used mixed methods by studying information in documents. It includes concepts, theories, and related research. The researchers used the information as guidelines for creating research tools to use in data collection for analyzing and creating innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals.

Main Results: The innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals were the inventions for creating new methods in teaching Buddhism that could have developed the learning quality for learners and the learning management for teachers to be more efficient. They took into account things perceivable by sight, the media consisting of sound and images, and digital media. The efficiency of the innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals through three aspects, which included content, digital media, design, or learning process, was found to have the mean values at the highest level.

Involvement to Buddhaddhamma: The Buddhist principles that were innovative teaching methods for hearing-impaired individuals consisted of earnestness (Appamāda), three kinds of

desires (Taṇhā), the five aggregates (Pañca-khandha), the advice on how to investigate a doctrine (Kālāmasutta), the four sublime states of mind (Brahmavihāra Dhamma), and the four paths of accomplishment (Iddhipāda). This research applied the principles of Buddhism with modern science in the field of the development of wisdom and morality by integrating them with the teaching methods for hearing-impaired students. There were groups of persons with disabilities who were interested in learning more about Buddhist principles through the creative media for hearing-impaired individuals. The innovations would have led to the development of life and intelligence to be prosperous, strengthening mental health to create social immunity amidst social conditions of increased fragility.

Conclusions: The innovations in teaching Buddhism within this study was regarded as a new body of knowledge. It took the northern folktales that appeared in ancient scriptures as a Buddhist creative media for teaching Buddhism. The purpose was to provide another channel of learning the Buddhist principles for hearing-impaired individuals. This creative media could have been applied to learning management in the subject field of Buddhism and local culture among educational institutions in order to physically and mentally immunize hearing-impaired individuals. In addition, it was also consistent with the mission of Mahachulalongkornrajavidyalaya University, which indicated that the university managed Buddhist education integrated with modern science to create Buddhist innovation for developing the mind and society.

Keywords: Sign Language, Dhamma language, Innovation, Teaching Buddhism, Hearing-Impaired Individuals

บทนำ

การแก้ปัญหาความเหลื่อมล้ำและสร้างความเป็นธรรมของกลุ่มผู้พิการนั้นว่ามีความคืบหน้าไปได้ช้า และยังเป็นปัญหาที่ท้าทายในหลายด้าน ทั้งความแตกต่างของรายได้ การศึกษา ความแตกต่างของคุณภาพชีวิต โดยเฉพาะกลุ่มคนชายขอบ กลุ่มผู้ด้อยโอกาส ตลอดจนผู้พิการที่ได้รับบริการคุณภาพต่ำกว่าเกณฑ์ ที่รัฐบาลจัดสรรให้ นอกจากนี้ ยังมีเงื่อนไข ปัจจัยที่เสี่ยงหลายประการที่อาจจะส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำในสังคมไทยรุนแรงขึ้น (Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister, 2017) เมื่อพิจารณาถึงคุณภาพชีวิตของผู้พิการ มีความเหลื่อมล้ำในด้านปัจจัยทางสังคม เช่น การศึกษา การประกอบอาชีพ และรายได้ เป็นต้น ปัจจัยเหล่านี้ส่งผลในทางลบต่อความสามารถในการเข้าถึงบริการของคนพิการ นำไปสู่แนวคิด การสนับสนุนและผลักดันให้คนพิการได้รับความเท่าเทียม และมีส่วนร่วมในสังคมอย่างมีศักดิ์ศรี และให้ความสำคัญเรื่องสิทธิมนุษยชน (Human Rights Approaches) องค์การสหประชาชาติประกาศ “ปฏิญญาสากลว่าด้วยสิทธิมนุษยชน” ซึ่งส่งผลต่อการผลักดันคนพิการ พัฒนาคุณภาพชีวิตคนพิการโดยอยู่บนฐานของสิทธิอย่างเป็นรูปธรรม และได้มาตรฐานในระดับสากล (United Nations, 2001)

เมื่อกล่าวถึงสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย มีผู้พิการทั้งสิ้นประมาณ 1,995,767 คน ซึ่งเป็นเพศชาย จำนวน 1,043,308 คน และ เป็นเพศหญิง จำนวน 952,459 คน เมื่อมองในระดับภูมิภาค พบว่า กรุงเทพมหานคร มีจำนวน 88,433 คน คิดเป็นร้อยละ 4.43 ภาคกลาง จำนวน 410,338 คน คิดเป็นร้อยละ 20.56 ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 809,015 คน คิดเป็นร้อยละ 40.54 ภาคใต้ จำนวน 235,330 คน คิดเป็นร้อยละ 11.79 และภาคเหนือ จำนวน 444,485 คน คิดเป็นร้อยละ 22.27 และรอข้อมูลการยืนยัน จำนวน 8,166 คน คิดเป็นร้อยละ 0.41

(Ministry of Social Development and Human Security Department of Promotion and Development of Quality of Life for Persons with Disabilities, 2020)

จากการวิเคราะห์ผู้พิการแต่ละประเภท ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย มีจำนวน 372,189 คน คิดเป็นร้อยละ 18.65 เมื่อเทียบกับ กลุ่มผู้พิการทางการมองเห็น จำนวน 196,081 คน คิดเป็นร้อยละ 9.82 ผู้พิการทางการได้ยินหรือสื่อความหมาย มีจำนวนมากที่สุด

ผู้พิการทางการได้ยิน เป็นกลุ่มคนที่มีอุปสรรคต่อการดำรงชีวิตประจำวันในด้านการสื่อสาร เนื่องจากไม่สามารถได้ยินเสียงหรือสูญเสียการได้ยิน เกิดมาพร้อมกับความด้อยโอกาสทางด้านการสื่อสาร อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำรงชีวิตในสังคม เพราะอวัยวะที่ใช้สำหรับฟังเสียงเสียไปบางส่วน หรือเสียไปจนหมด ประสาทหูไม่ทำงานตามปกติ จึงไม่สามารถได้ยินคำพูดและเสียงต่าง ๆ ได้ ทำให้โลกของการสื่อสารของผู้พิการทางการได้ยิน ถูกจำกัดอยู่เพียงแค่การสื่อสารด้วยภาษาใบ้หรือภาษามือ (Gold Merchants Union, 2004) รวมไปถึงภาษาท่าทางและการแสดงออกทางสีหน้า ที่ผู้พิการทางการได้ยินจะใช้ในการสื่อสาร ไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารกับผู้พิการด้วยกันหรือใช้สำหรับการสื่อสารกับคนปกติทั่วไป รวมถึงสถาบันครอบครัวที่ต้องมีการติดต่อสื่อสารกัน แต่ก็มีคนปกติน้อยคนนัก ที่จะเข้าใจความหมายในภาษามือ คือ จะต้องมีการฝึกฝนและเรียนรู้ในภาษามือนั้น ๆ จึงจะสามารถสื่อสารกับผู้พิการทางการได้ยินและเข้าใจกันได้ โดยเฉพาะสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีความจำเป็นในการสื่อสารกับผู้พิการทางการได้ยินโดยตรง

ถึงแม้ว่าความพิการทางการได้ยินจะเป็นอุปสรรคสำคัญต่อการสื่อสารในชีวิตประจำวัน ทว่าผู้พิการทางการได้ยินดังกล่าวก็ยังสามารถใช้ภาษามือ ในการสื่อสารกันระหว่างกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินด้วยกัน แต่ในขณะเดียวกันในสังคมประกอบไปด้วยผู้คนหลากหลายประเภท การสื่อสารของผู้พิการทางการได้ยินจึงจำเป็นต้องมีสื่อที่สามารถเป็นสื่อกลางในการเชื่อมโยงระหว่างกลุ่มคนเหล่านั้นในสังคมด้วย (Rodsawang, 2018) นอกจากนี้ความสัมพันธ์ทางสังคมของผู้พิการทางการได้ยิน จะเข้าใจถึงสื่อและทันต่อเหตุการณ์ข่าวสารประจำวันได้โดยการอ่าน ทำให้กลุ่มคนเหล่านี้มีอคติและไม่เปิดรับข้อมูลข่าวสารจากคนปกติทั่วไป

จากข้อความข้างต้นจะเห็นว่าผู้พิการทางการได้ยินเป็นผู้ที่เปราะบางในสังคม ซึ่งความเปราะบางนั้นเชื่อมโยงอย่างแนบแน่นอยู่กับความเหลื่อมล้ำ ไม่ว่าจะเหลื่อมล้ำในด้านคุณภาพชีวิตหรือด้านอื่นก็ตาม ยังมีความเหลื่อมล้ำมากเท่าไร โอกาสของกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินก็จะเปราะบางมากขึ้นเท่านั้น จิตใจเขาก็จะอ่อนแอหรืออ่อนด้อยไม่มีกำลังและความสามารถที่จะรับมือกับปัญหาที่เข้ามากระทบ รวมทั้งไม่สามารถคาดการณ์หรือวางแผนล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อเกิดปัญหาอย่างใดอย่างหนึ่งขึ้นไม่สามารถจัดการเหล่านั้นได้ และเมื่อได้รับผลกระทบจากปัญหาจนอยู่ในสภาพที่เสียหลัก ไม่สามารถลุกขึ้นและกลับคืนมาสู่สภาพที่เป็นปกติได้ ดังนั้นสิ่งที่แก้ไขปัญหาคือเติมเต็มเสริมพลังให้ผู้พิการทางการได้ยินมีภูมิคุ้มกันต่อปัญหาและอุปสรรคได้ นั่นคือหลักธรรมคำสอนของพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ซึ่งเป็นหลักธรรมที่ช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาวีชีวิตได้เป็นอย่างดี ไม่ว่าจะเป็นหลักความไม่ประมาท สัมปชัญญะ มีสติ รู้ตัว ระลึกได้ หลักอบายมุข 6 ทางแห่งความเสื่อมหรือทางแห่งความฉิบหาย หลักตณหา 3 ความต้องการสิ่งที่ตอบสนอง ต่อความต้องการทางประสาทสัมผัสทั้งห้า อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส และหลักขราวาสธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับการครองเรือนหรือหลักการดำเนินชีวิตของคฤหัสถ์ ได้แก่ ความซื่อสัตย์ ประพฤติตนด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง มีความจริงใจ พูดความจริง การฝึกฝนตนเองให้มีการพัฒนาในด้านจิตใจและการกระทำ แก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยการใช้สติพิจารณาใคร่ครวญให้รอบคอบก่อนจะกระทำการสิ่งใด ความอดทน อดกลั้นต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มีความเข้มแข็งไม่ย่อท้อ ความเสียสละ หมายถึง การเสียสละจากความสุขและผลประโยชน์ของตน รวมถึงการเป็นผู้มีใจกว้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

คัมภีร์โบราณหรือคัมภีร์ไบเบิลเป็นเอกสารที่จารึกเกี่ยวกับประเพณี หลักธรรม คำสอน กฎหมายจารีตประเพณี ตำนานและพิธีกรรมต่าง ๆ ของจังหวัดภาคเหนือ ซึ่งสร้างความสัมพันธ์ทางสังคมผ่านกระบวนการ

ขัดเกลาเชิงวัฒนธรรม และยังเป็นสิ่งที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของความเป็นชาติ เป็นรากฐานความมั่นคง เป็นสิ่งที่แสดงถึงศักดิ์ศรี เกียรติภูมิ และความภาคภูมิใจของชาติที่มีวัฒนธรรมอันดีงามสืบทอดมายาวนาน ทำให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญและอนุรักษ์ฟื้นฟู สืบทอดให้แก่คนรุ่นหลัง ผ่านกระบวนการขัดเกลาทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมจึงเป็นตัวกำหนดรูปแบบของสถาบันซึ่งมีลักษณะแตกต่างกันไปในสังคม วัฒนธรรมเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรมของมนุษย์ซึ่งขึ้นอยู่กับสังคมนั้น ๆ และวัฒนธรรมยังเป็นสิ่งที่ควบคุมสังคม สร้างความเป็นระเบียบเรียบร้อยให้แก่สังคม เพราะวัฒนธรรมจะมีทั้งความศรัทธา ความเชื่อ ค่านิยม บรรทัดฐาน หากสังคมปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จนคนส่วนใหญ่ในสังคมปรับตัวไม่ทัน วัฒนธรรมหรือการปฏิบัติตามหลักคำสั่งสอนต่าง ๆ โดยเฉพาะคำสั่งสอน หลักธรรม ประวัติ ประเพณี พิธีกรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีคุณค่า จะถูกลบเลือน ดังนั้น คัมภีร์โบราณจึงมีความสำคัญอย่างมากเพราะเป็นสิ่งที่ช่วยอนุรักษ์วัฒนธรรมในอดีต

คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของคัมภีร์โบราณของภาคเหนือที่จารึก หลักธรรมคำสั่งสอน ตลอดจน นิทานพื้นบ้านจรรโลงใจ นิทานขัดเกลาวัฒนธรรม และศีลธรรม ซึ่งแฝงไปด้วยการสอนความประพฤติปฏิบัติที่เป็นพื้นฐานการอยู่ด้วยกันในสังคม จึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะปริวรรตคัมภีร์โบราณที่โดดเด่นในภาคเหนือตอนบน ถอดบทเรียนเป็นชุดความรู้ เพื่อนำไปพัฒนาศักยภาพของผู้พิการทางการได้ยินและบุคคลรอบข้างเพื่อให้ผู้พิการหรือบุคคลรอบข้างไม่เกิดความน้อยเนื้อต่ำใจในชีวิต สามารถดำรงอยู่ในสังคมอยู่ได้เหมือนคนปกติทั่วไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาองค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน เพื่อสร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และเพื่อหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

รูปแบบวิธีการวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods) ประกอบด้วย คือ 1) การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary research) การวิจัยในลักษณะนี้ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลในเอกสารที่มีผู้เก็บข้อมูลแล้ว 2) การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพัฒนาศักยภาพผู้พิการทางการได้ยิน จำนวน 50 คน ในพื้นที่จังหวัดลำปาง 3) การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ผู้วิจัยนำแบบสัมภาษณ์ไปสัมภาษณ์ผู้พิการทางการได้ยิน, พี่เลี้ยงคนพิการทางการได้ยิน และตัวแทนของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ 4) แบบเชิงปฏิบัติการ (Action research) ผู้วิจัยจะใช้กระบวนการพัฒนาศักยภาพผู้พิการทางการได้ยิน พี่เลี้ยงผู้พิการทางการได้ยิน และตัวแทนเครือข่ายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย การสนทนากลุ่ม (Focus Group) และพัฒนานวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน

2. พื้นที่ในการวิจัย

พื้นที่ในการวิจัยผู้วิจัยได้เลือกจังหวัดภาคเหนือ คือ จังหวัดลำปาง

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1 การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง เปิดตาราง Krejcie and Morgan (Srisa-at, 2002) ที่ระดับความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 จำนวนผู้พิการทางการได้ยิน 50 คน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง ไม่น้อยกว่า 44 คน

3.2 การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

3.2.1 ตัวแทนผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน

3.2.2 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน

3.3 การวิจัยเชิงปฏิบัติการ (Action Research) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ประกอบด้วย

3.3.1 ตัวแทนผู้พิการทางการไต่ถามในจังหวัดลำปาง จำนวน 15 คน

3.3.2 ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับผู้พิการทางการไต่ถามในจังหวัดลำปาง จำนวน 10 คน

3.3.3 เครือข่าย ได้แก่ โรงเรียนการศึกษาสงเคราะห์จิตตอารี จังหวัดลำปาง และสถาบัน

มานำพาเพื่อการวิจัยและพัฒนาคุณภาพชีวิตคนหูหนวก จังหวัดเชียงใหม่ และองค์กรอิสระ เช่น ชมรมคนหูหนวก จังหวัดลำปาง

4. เครื่องมือการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่เป้าหมายในการสร้างนวัตกรรม การสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการไต่ถามในจังหวัดลำปาง ประกอบไปด้วย

4.1 สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาของผู้พิการทางการไต่ถามในจังหวัดลำปาง เครื่องมือชิ้นนี้เก็บข้อมูลจากผู้พิการทางการไต่ถามในจังหวัดลำปาง ไม่น้อยกว่า 44 คน

4.2 แบบประเมินหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการไต่ถาม

4.3 การสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ผู้วิจัยมีโครงสร้างการสัมภาษณ์เกี่ยวกับพัฒนาคุณภาพ ผู้พิการทางการไต่ถามผ่านหลักปฏิบัติเพื่อการขัดเกลาวัฒนธรรมเชิงพุทธ

4.4 การสนทนากลุ่ม (Focus Group) ซึ่งผู้วิจัยมีส่วนร่วมระหว่างผู้วิจัยกับผู้พิการทางการไต่ถาม และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในเรื่องพัฒนาคุณภาพผู้พิการทางการไต่ถาม และสร้างนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการไต่ถาม

4.5 ชุดปฏิบัติการการพัฒนาคุณภาพผู้พิการทางการไต่ถาม และสร้างนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการไต่ถาม

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อให้ได้ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้แบ่งการเก็บรวบรวมข้อมูลวิจัย ออกเป็น 6 ระยะ มีขั้นตอนการดำเนินการวิจัย ดังนี้ ระยะที่ 1 การจัดประชุมทีมวิจัย ระยะที่ 2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) และการลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม (Field Survey) ระยะที่ 3 คัดเลือกเป้าหมายแต่ละพื้นที่แบบเจาะจง (Purposive Sampling) ที่ได้จากการลงสำรวจข้อมูลภาคสนาม ระยะที่ 4 เป็นการระดมความเห็นของผู้พิการทางการไต่ถาม พี่เลี้ยง ตัวแทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้เครื่องมือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) ระยะที่ 5 การสรุปองค์ความรู้ของการสร้างนวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการไต่ถาม แล้วนำข้อมูลไปสู่การจัดทำเวทีประชาคมในพื้นที่ และระยะที่ 6 การจัดประชุมเสวนาทางวิชาการ นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนา เพื่อผู้พิการทางการไต่ถาม แลกเปลี่ยนเรียนรู้องค์ความรู้ของเครือข่ายแต่ละจังหวัดในภาคเหนือ

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสาร ใช้วิธีการวิเคราะห์เอกสารเนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลด้วยวิธีการพรรณนา และข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) ใช้วิธีการวิเคราะห์แบบอุปนัย (Analytic Induction) โดยนำข้อมูลมาเรียงเรียงและจำแนกอย่างเป็นระบบ จากนั้นนำมาตีความหมาย เชื่อมโยงความสัมพันธ์และสร้างข้อสรุปจากข้อมูลต่าง ๆ ที่รวบรวมได้ โดยทำไปพร้อม ๆ กับการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. องค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

นวัตกรรมการสอนเชิงพุทธสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นการใช้วิธีการเชิงระบบในการปรับปรุง และคิดค้นพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในรูปแบบใหม่ ๆ ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนและการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนให้มีคุณภาพขึ้น เช่น การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ การจัดการเรียนรู้แบบศูนย์การเรียน การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการจัดการเรียนรู้ผ่านวีดิทัศน์และอินเทอร์เน็ต ซึ่งเป็นนวัตกรรมที่อาศัยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีในการผลิตสื่อการเรียนการสอน ทั้งการเรียนด้วยตนเอง การเรียนเป็นกลุ่ม และการเรียนแบบมวลชน ตลอดจนสื่อที่ใช้เพื่อสนับสนุนการฝึกอบรมผ่านคอมพิวเตอร์ เช่น วีดิทัศน์แบบปฏิสัมพันธ์ (Interactive Video) ซึ่งจากการสัมภาษณ์กลุ่มพี่เลี้ยง พบว่า กระบวนการรับรู้หรือการตีความที่มากกระทบกับประสาทสัมผัสต่าง ๆ เช่น ตา หู หนังก เป็นต้น การรับรู้ (Perception) จัดว่าเป็นสื่อกลางสำคัญที่ทำให้ผู้พิการทางการได้ยินเกิดประสบการณ์และเป็นเครื่องมือนำความรู้เข้าสู่สมองเพื่อให้สมองเก็บรวบรวมและจดจำข้อมูลหรือสิ่งต่าง ๆ เหล่านั้นไว้ สำหรับเป็นพื้นฐานในการสร้างความคิดรวบยอด (Concept) และใช้ความคิดรวบยอดนั้น ค้นหาความรู้อื่น ๆ สำหรับผู้พิการทางการได้ยินนั้น ไม่สามารถใช้หูในการรับรู้ได้เท่ากับประสาทตา ผู้พิการทางการได้ยินจึงต้องอาศัยการรับรู้ทางสายตาเป็นตัวช่วยในการรับรู้ รวมถึงใช้วิธีการรับรู้จากประสาทสัมผัสอื่น ๆ ได้แก่ การสัมผัส การดมกลิ่น การลิ้มรส เข้ามามีส่วนช่วยในการรับรู้ ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมการสอนควรพิจารณาการใช้สื่อ สิ่งอำนวยความสะดวก บริการและความช่วยเหลืออื่น ๆ เพื่อให้สอดคล้องและเหมาะสมกับวิธีการรับรู้หรือการเรียนรู้ ดังนั้น นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินที่สำคัญและสอดคล้องกับวิธีการรับรู้ ประกอบด้วย 3 ประการ คือ 1) สิ่งที่ได้รับรู้ด้วยการมองเห็น 2) สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และ 3) สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์

คำสอนที่ปรากฏอยู่ในเรื่องสามปงสามกัฏที่ผู้พิการทางการได้ยินสามารถทำความเข้าใจได้ง่ายและนำไปใช้กับชีวิตประจำวันแต่ละข้อสามารถวิเคราะห์ตามหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาได้ ดังนี้

1. สนุกสนานอน เปรียบได้ว่า อย่าเพลิดเพลินในการนอนในสถานที่ที่ไม่คุ้นเคย อาจมีภัยได้ทุกเมื่อ และเมื่อได้ทรัพย์สิ่งของมาอย่าหลงดีใจจนขาดสติ อาจเสียทรัพย์ด้วยความประมาท สอดคล้องกับหลักธรรมเรื่องความไม่ประมาท ได้แก่ 1) สติ ความระลึกได้ 2) สัมปชัญญะ ความรู้ตัว และอบายมุข 6 คือ ทางแห่งความเสื่อมหรือทางแห่งความฉิบหาย ประกอบด้วย 1) ตึมน้ำเมา 2) เทียวกลางคืน 3) เทียวดูการละเล่น 4) เล่นการพนัน 5) คบคนชั่วเป็นมิตร และ 6) เกียจคร้านในการทำงาน

2. เมียวอนอย่าเย็น หมายถึง ภรรยาที่อดอ้อนเอาใจหรือยกยอสรรเสริญ ไม่ควรหลงเชื่อใจในคำพูดนั้น เพราะภรรยาอาจมีพฤติกรรมที่ไม่น่าไว้วางใจ อย่าไว้วางใจและเผยความลับของตนเองจนหมด เพราะอาจเป็นภัยได้ หลักธรรมที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ตัณหา 3 ตัณหา แปลว่า ความทะยานอยาก ประกอบด้วย 1) กามตัณหา คือ ความทะยานอยากในกาม ความต้องการที่ตอบสนองต่อความต้องการทางประสาททั้งห้า อันได้แก่ รูป เสียง กลิ่น รส สัมผัส 2) ภวตัณหา คือ ความทะยานอยากมี อยากเป็น ได้แก่ ความอยากหรือความมุ่งหวังให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งเกิดขึ้นต่อชีวิตของตนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต และ 3) วิภวตัณหา คือ ความทะยานอยากที่จะหลุดพ้นไปจากสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ปรารถนา หรือความมุ่งหวังไม่ให้สิ่งใดสิ่งหนึ่งที่ไม่ปรารถนานั้น เกิดขึ้นต่อตนทั้งในปัจจุบันและในอนาคต หลักฆราวาสธรรม 4 เป็นธรรมสำหรับการครองเรือนหรือหลักการดำเนินชีวิตของคฤหัสถ์ ได้แก่ 1) สัจจะ คือ มีความซื่อสัตย์ ประพฤติตนด้วยความสุจริต ไม่คดโกง ไม่หลอกลวง มีความจริงใจ พูดความจริง 2) ทมะ คือ การฝึกฝนตนเองให้มีการพัฒนาในด้านจิตใจและการกระทำ แก้ไขข้อบกพร่อง ด้วยการใช้สติพิจารณาใคร่ครวญให้รอบคอบก่อนจะกระทำการสิ่งใด 3) ขันติ คือ ความอดทน อดกลั้น ต่อความยากลำบาก อดทนต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ มีความเข้มแข็งไม่ย่อท้อ และ 4) จาคะ คือ ความเสียสละ หมายถึง การเสียสละจากความสุขและผลประโยชน์ของตน รวมถึงการเป็นผู้มีใจกว้าง เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น ไม่เห็นแก่ตัว

3. โอน่าหื้อเห็น หมายความว่า เมื่อได้กลิ่นเหม็นเนา ควรหาสาเหตุหรือหาสิ่งผิดปกติ เพื่อที่จะหาวิธีกำจัด หรือทำการแก้ไข หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ชั้น 5 คือ สิ่งต่าง ๆ ในร่างกายมนุษย์ เป็นสิ่งไม่เที่ยงแท้ ไม่ยั่งยืน เกิดขึ้น ตั้งอยู่ และดับไป ซึ่ง ชั้น 5 ประกอบด้วย 1) รูป คือ ร่างกาย 2) เวทนา คือ อารมณ์ความรู้สึก การรับรู้ในสิ่งที่สัมผัสหรือกระทบ เช่น ความรู้สึกเจ็บ ความรู้สึกทุกข์ ความสบายใจ ความพอใจ ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่สุขไม่ทุกข์ เป็นต้น 3) สัญญา คือ ความจำได้ ความทรงจำต่าง ๆ เมื่อจำได้แล้วก็หลงลืมได้ 4) สังขาร คือ ความคิดปรุงแต่งของจิตให้เกิดการกระทำขึ้น เจตนาที่จะกระทำทางกาย วาจา ใจ เช่น กิน นอน นั่ง พุดคุย อุทาน ความนึกคิดต่าง ๆ และ 5) วิญญาณ คือ การรู้ทางอารมณ์ อันเกิดจากสิ่งที่มากระทบผ่านทางประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ ตา หู จมูก ลิ้น กาย และใจ

4. เหม็นหื้อรู้ เป็นการสื่อความหมายว่า เมื่อได้รับข่าวสารหรือสิ่งใดก็ตาม ควรหาเหตุผล คติวิเคราะห์ ไตร่ตรองดูว่าเป็นความจริงหรือไม่ อย่าเพิ่งเชื่อเสียทีเดียว โดยสัมพันธ์กับหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา ได้แก่ หลักกาลามสูตร คือ วิธีปฏิบัติในเรื่องที่ควรสงสัย หรือหลักความเชื่อ 10 ประการ ซึ่งหากพิจารณาตามหลักกาลามสูตรแล้ว การจะเชื่อสิ่งใดสิ่งหนึ่งนั้น จะต้องใช้สติปัญญาพิจารณาจนรู้ได้ด้วยตนเองว่า สิ่งเหล่านั้นเป็นบุคคล หรืออบุคคล เป็นสิ่งที่มีโทษหรือไม่มีโทษ เมื่อพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบแล้วจึงสามารถยึดถือปฏิบัติได้

5. นอนสูงหื้อนอนคว่ำ เป็นการสอนว่า หากนอนอยู่บนที่สูง ควรนอนคว่ำมองลงมาข้างล่างเพื่อคอยดูว่า จะมีสิ่งใดขึ้นมาทำร้ายเราหรือไม่ ในที่นี้สัมพันธ์กับหลักธรรมสำหรับผู้บริหารที่ใช้ปกครองลูกน้องหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ พรหมวิหารธรรม 4 ซึ่งเป็นแนวทางปฏิบัติของผู้ปกครองและการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น ประกอบด้วย 1) เมตตา คือ ความรักใคร่ ความปรารถนาจะให้ผู้อื่นมีความสุข 2) กรุณา คือ ความสงสารเมื่อคนอื่นมีทุกข์ ความปรารถนาอยากให้ผู้อื่นพ้นทุกข์ 3) มุทิตา คือ ความยินดีเมื่อเห็นผู้อื่นได้ดี ปราศจากความริษยา และ 4) อุเบกขา คือ ความวางเฉย การวางใจเป็นกลาง ด้วยการพิจารณาถึงสิ่งต่าง ๆ ย่อมเป็นไปตามกฎแห่งกรรม ใครทำอะไรได้ไว้สิ่งนั้นย่อมตอบสนองคืนบุคคลผู้กระทำสิ่งนั้น

6. นอนต่ำหื้อนอนหงาย เป็นการสอนว่า หากนอนในที่ต่ำควรนอนหงายมองขึ้นไปด้านบน เพื่อคอยดูว่ามีอะไรผิดปกติ หรือมีสิ่งใดที่จะตกลงมาทำร้ายเราได้หรือไม่ ซึ่งเปรียบเทียบกับหลักการทำงานของ ลูกจ้าง หรือผู้ใต้บังคับบัญชา ได้แก่ หลักธรรมอิทธิบาท 4 สังคหัตถุ 4 และทศ 6

หลักอิทธิบาท 4 คือ ทางดำเนินไปสู่ความสำเร็จ ประกอบด้วย 1) ฉันทะ หรือ ความพอใจ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความชอบหรือพึงพอใจในงานที่ทำอยู่ และมีความสุขกับงานที่ได้รับมอบหมาย 2) วิริยะ หรือ ความพากเพียร ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความขยันหมั่นเพียรในการทำงานที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งหมั่นฝึกฝนตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น 3) จิตตะ หรือ ความเอาใจใส่ หมายถึง ผู้ปฏิบัติงานจะต้องมีความมุ่งมั่น เอาใจใส่หรือมีสมาธิจดจ่อกับงานที่ทำ รวมถึงมีความรอบคอบและความรับผิดชอบในงานที่ทำอย่างเต็มสติกำลัง และ 4) วิมังสา หรือ ความหมั่นไตร่ตรองพิจารณาหาเหตุผลในงานที่ทำ ทำงานด้วยปัญญา ใช้สมองคิด รวมถึงเข้าใจในงานอย่างลึกซึ้ง ทั้งในแง่ของขั้นตอนและผลสำเร็จหรือผลสัมฤทธิ์ของงาน สอดคล้องกับ Chaiworamankul et al. (2022) ซึ่งกล่าวว่า กระบวนการการเรียนรู้แบบบูรณาการกับพุทธนวัตกรรมการพัฒนาการเรียนรู้สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของเยาวชนได้เป็นอย่างดี

ดังนั้น องค์ประกอบของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ย็น จึงประกอบด้วยเนื้อเรื่องสามปงสามกิว ที่นำมาปริวรรตแปลเป็นภาษาไทยและนำมาเรียบเรียงให้เป็นภาษาที่เข้าใจง่าย และประยุกต์เข้ากับหลักพุทธธรรม โดยองค์ประกอบของนวัตกรรมการเรียนรู้นี้ต้องคำนึงถึงสิ่งที่รับรู้ด้วยการมองเห็น สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นสำคัญเพื่อให้เหมาะสมกับผู้พิการทางการได้ย็น

Figure 1 An interaction between the researchers and a group of persons with disabilities during a session of teaching Buddhism

2. สร้างนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนา นักวิจัยและผู้พิการทางการได้ยินร่วมกันหารือและค้นหาหนทางทางพระพุทธศาสนา ดังใน Figure 1 ที่ผู้พิการทางการได้ยินเสนอความต้องการผ่านการสนทนากลุ่มในการจัดกิจกรรม ซึ่งเป็นนิทานล้านนาที่เกี่ยวกับหลักธรรมคำสอนของพระพุทธศาสนา ที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์โบราณ วัดไหล่หิน อำเภอกะเคา จังหวัดลำปาง คือ เรื่อง สามปंगสามกิว ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพราหมณ์ผู้หนึ่ง เนื้อเรื่องแฝงปริศนาธรรมคำสอน 6 ข้อ ได้แก่ 1) สนุกสนาน 2) เมียวนอนอย่าเย็น 3) โอเณาให้เห็น 4) เหม็นให้รู้ 5) นอนสูงให้นอนคว่ำ และ 6) นอนต่ำให้นอนหงาย คำว่า “ปंग” น่าจะตรงกับภาษาไทยกลาง คือ คำว่า ปลง กล่าวคือ อย่าปลงใจเชื่อในสามสิ่ง ส่วนคำว่า “กิว” แปลว่า เล็ก ๆ หรือสถานที่คับแคบ คือ อย่าประมาทในการเดินข้าม อาจจะมีอันตรายทุกเมื่อ และนำมาปรีวรตเป็นภาษาไทยโดยปราชญ์ชาวบ้าน และตรวจเนื้อหาความถูกต้องจากนักวิชาการด้านศาสนา และนักวิชาการภาษามือ เพื่อเรียบเรียงเนื้อหาให้เหมาะสมกับผู้พิการทางการได้ยิน และไปสู่กระบวนการทำเป็นภาพการ์ตูนเคลื่อนไหว และประกอบด้วยนักล่ามภาษามือและนักพากย์ให้เสียงและภาษามือไปในทิศทางเดียวกัน ไม่ซ้ำเกินไป ไม่ไวเกินไป โดยคำนึงถึงองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้

2.1 สิ่งที่ได้รับรู้ด้วยการมองเห็น เช่น 1) ท่ามือ (Hand Shape) 2) ระดับของมือ (Position) 3) ทิศทางการหันของมือ (Location) 4) การเคลื่อนไหวของมือ (Movement) และ 5) การแสดงสีหน้า (Facial Expression)

2.2 สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ ในคลิป VDO มีล่ามภาษามืออำนวยความสะดวกสำหรับผู้พิการทางการได้ยินที่จะช่วยให้สื่อความหมาย แปลเสียงที่ต้องใช้การได้ยินให้อยู่ในรูปแบบสื่อที่รับรู้ด้วยตา และจัดให้มีการบันทึกภาษามือไว้ที่มุมภาพ เพื่อให้ผู้พิการทางการได้ยินดูภาพของสื่อและดูล่ามภาษามือไปพร้อม ๆ กัน โดยล่ามภาษามือทำหน้าที่ฟังเสียงพูดและเสียงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสื่อ พร้อมกับทำท่าภาษามือถ่ายทอดให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจ โดยสามารถสแกน QR Code เพื่อรับชมสื่อได้จากใน Figure 2

2.3 สื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์เป็นรูปแบบของสื่อแบบมัลติมีเดียที่มีทั้งตัวหนังสือ รูปภาพ ทั้งภาพนิ่งและภาพเคลื่อนไหว ซึ่งเป็นภาพการแสดงท่าทางภาษามือในเนื้อหาต่าง ๆ จะมีส่วนช่วยให้ผู้พิการทางการได้ยินเข้าใจเรื่องราวในเนื้อหาวิชาที่สอน ได้ดีกว่าแบบตัวหนังสือเพียงอย่างเดียวหรือตัวหนังสือกับภาษามือ

Figure 2 QR Code for “Sam Pong Sam Kew” VDO

หลังจากนั้นนำไปทดลองใช้สื่อในชั้นเรียนของนักเรียนโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์จิตตอารีย์ของนักเรียนที่เป็นผู้พิการทางการได้ยินและชมรมคนหูหนวกจังหวัดลำปาง ดังใน Figure 3 และ Figure 4 จากนั้นนำไปหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินต่อไป สอดคล้องกับ Sriruangrit (2010) ที่กล่าวว่า ผู้ตอบแบบสำรวจเป็นผู้เรียนที่ต้องการเรียนเนื้อหาที่ใกล้ตัวและคิดว่าสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างแท้จริง และ Panluea (2007) ยังกล่าวอีกว่า ความรู้ความสามารถในการสื่อสารในเรื่องต่าง ๆ ต้องมีหลักการและกระบวนการสื่อสาร ปัญหาและอุปสรรคในการสื่อสาร การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพอีกด้วย

3. ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน

ผลการศึกษาในเรื่องเพศของผู้พิการทางการได้ยิน พบว่า เพศชายร้อยละ 52.30 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 47.70 จากผลการศึกษา ด้านอายุของผู้พิการทางการได้ยิน พบว่า ช่วงอายุระหว่าง 21-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.00 รองลงมา ช่วงอายุระหว่าง 11-20 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.40 และช่วงอายุระหว่าง 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 16.00 และอายุต่ำกว่าหรือเท่ากับ 10 ปี คิดเป็นร้อยละ 4.60 นอกจากนี้ ผู้พิการทางการได้ยินที่พบส่วนใหญ่ มีสถานภาพจำแนกได้ ดังนี้ มีสถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 91.00 และมีสถานภาพสมรส คิดเป็นร้อยละ 9.00 นอกจากนี้ แล้วผู้พิการทางการได้ยิน ที่ตอบแบบประเมินส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีระดับการศึกษามัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า คิดเป็นร้อยละ 45.45 รองลงมา คือ ผู้ที่มีการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 20.45 อนุปริญญาและปริญญาตรี และประถมศึกษา คิดเป็นร้อยละ 15.95, 13.60 และ 4.55 ตามลำดับ

ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ความคิดเห็นของผู้พิการทางการได้ยินเกี่ยวกับการประเมินนวัตกรรมสอนเชิงพุทธ ด้านเนื้อหา โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.39 ซึ่งอยู่ในระดับ มากที่สุด ด้านสื่อ เทคโนโลยี โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.40 อยู่ในระดับ มากที่สุด และด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) 4.37 อยู่ในระดับ มากที่สุด สอดคล้องกับ Suwannanon (2006) ที่กล่าวว่า ผลสรุปในด้านการประเมินควรมีหลักจริยธรรม คุณธรรม การดำรงตนในศีลธรรมอันดี มีความซื่อสัตย์สุจริต มีความยุติธรรม ที่ตอบสนองความต้องการของสังคมเป็นลำดับแรก

Figure 3 Determining the efficiency of innovations in teaching Buddhism (1)

Figure 4 Determining the efficiency of innovations in teaching Buddhism (2)

องค์ความรู้ใหม่

งานวิจัยเรื่อง ภาษามือ ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นงานวิจัยที่ได้มาจากปัญหาของผู้พิการทางการได้ยิน สะท้อนผ่านกิจกรรมของวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง ซึ่งงานชิ้นนี้เป็น การเพิ่มช่องทางในการเรียนรู้เพิ่มเติมหลักพุทธธรรมผ่านช่องทางสื่อมัลติมีเดีย โดยการเล่านิทานที่ปรากฏใน คัมภีร์โบราณของจังหวัดลำปาง นำไปสู่ นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาบูรณาการกับทักษะการเรียนรู้ของผู้พิการทางการได้ยิน เพื่อให้เข้าใจถึงหลักธรรมและนำไปปฏิบัติในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ โดยนำเอานิทานเรื่องสามปิงสามกิวที่ปรากฏอยู่ในคัมภีร์โบราณจังหวัดลำปาง ที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของการปริวรรตให้ถูกต้องตามหลักภาษาไทย และค้นหาวีเคราะห์หลักธรรมที่แฝงอยู่ในนิทานให้มีความเข้าใจง่ายสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน และนำมาสร้างเป็นสื่อที่มีภาพและเสียง เพื่อรับรู้ได้ด้วย การมองเห็น ผ่านสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จึงกลายมาเป็นสื่อสร้างสรรค์เชิงพุทธซึ่งเป็น นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน สามารถอธิบายเป็นแผนภาพได้ ดัง Figure 5

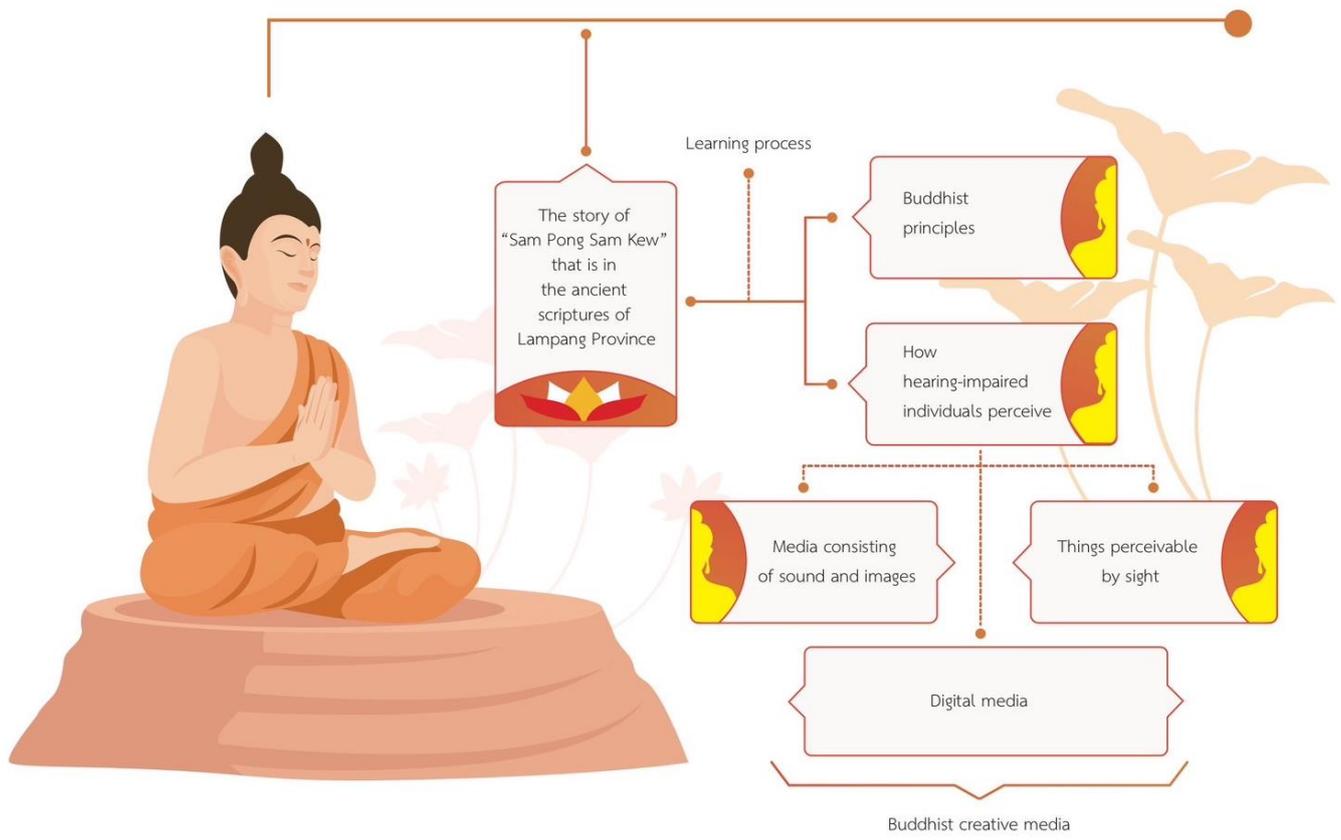

Figure 5 Innovations in teaching Buddhism to hearing-impaired individuals

สรุปและข้อเสนอแนะ

นวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยินเป็นการพัฒนาวิธีการเรียนการสอนพระพุทธศาสนาในแบบใหม่ที่สามารถพัฒนาการเรียนรู้ของผู้พิการทางการได้ยินโดยบูรณาการกับหลักธรรมเรื่องความไม่ประมาท ตัณหา 3 ชั้น 5 หลักกาลามสูตร พรหมวิหารธรรม 4 หลักอิทธิบาท 4 และไปสู่กระบวนการทำเป็นภาพการ์ตูนเคลื่อนไหวและประกอบด้วยนักล่ามภาษามือและนักพากย์เสียง โดยคำนึงถึง สิ่งที่ได้รับรู้ด้วยการมองเห็น สื่อที่มีทั้งเสียงและภาพ และสื่อเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ และผู้พิการทางการได้ยินสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างมีคุณภาพ และนำไปหาประสิทธิภาพของนวัตกรรมการสอนทางพระพุทธศาสนาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน โดยความคิดเห็นของผู้พิการทางการได้ยินเกี่ยวกับการประเมินนวัตกรรมการสอนเชิงพุทธ ด้านเนื้อหา ด้านสื่อ/เทคโนโลยี และด้านการออกแบบหรือกระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4.39, 4.37 และ 4.40 ซึ่งทั้งสามด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด และในส่วนของข้อเสนอแนะองค์ความรู้ที่ได้จากงานวิจัยสามารถต่อยอดพัฒนาเป็นหลักสูตรท้องถิ่นในสถานศึกษาสำหรับผู้พิการทางการได้ยิน ตลอดจนได้สื่อการสอนภาษามือ เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาเพื่อคนพิการทางการได้ยิน อีกทั้งโรงเรียนในกลุ่มการศึกษาสงเคราะห์ที่มีนักเรียนผู้พิการทางการได้ยินสามารถนำเอาสื่อการสอนภาษามือที่เกี่ยวกับพระพุทธศาสนาไปประกอบการเรียนการสอนในกลุ่มสาระสังคมศึกษาได้

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยเรื่อง ภาษามือ ภาษาธรรม: นวัตกรรมการสอนพระพุทธศาสนาเพื่อผู้พิการทางการได้ยิน สำเร็จ ลุล่วงไปด้วยดี ด้วยความกรุณาเป็นอย่างดีจากคณะผู้บริหารของมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

วิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง สำนักงานคณะกรรมการการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (สกสว.) และกลุ่มผู้พิการทางการได้ยินในจังหวัดลำปาง ที่ได้ให้โอกาสแก่คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการตั้งแต่ต้นจนจบ และคณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูง

References

- Chaiworamankul, Y., Chaiwan, S., Phramaha Weeratis Warinto, Kamchusang, P. & Homtaunlom, T. (2022). Buddhist Innovation for Developing the Learning of Children and Youth. *MCU Journal Buddhapanya Review*, 7(2), 91-103.
- Gold Merchants Union. (2004). Short Message Communication Via Mobile Phone (SMS) as a Medium of Popular Culture (Popular Culture) of the Hearing Impaired in Bangkok. Dhurakit Pundit University.
- Ministry of Social Development and Human Security Department of Promotion and Development of Quality of Life for Persons with Disabilities. (2020). Report on the situation of people with disabilities in Thailand, information as of 1 April 2019. Ministry of Social Development and Human Security Department of Promotion and Development of Quality of Life for Persons with Disabilities.
- Office of the National Economic and Social Development Board Office of the Prime Minister. (2017). National Economic and Social Development Plan Issue twelfth 2017-2021. Office of the Prime Minister.
- Panluea, S. (2007). The Development of Training Program Enhancing Leadership for Pince of Songkla University Student Leasers. [Unpublished doctoral dissertation]. Srinakharinwirot University.
- Rodsawang, S. (2018). The Guideline of Scriptwriting for Sign-Presented TV Programme for the Audience with Hearing Impairment. *Journal of Communication Arts Dhurakij Pundit*, 12(2), 325-355.
- Sriruangrit, P. (2010). A Development and Study the Implementation Results of English for Communication Innovation for Phetchabun Rajabhut University. [Unpublished research report]. Phetchabun Rajabhat University.
- Srisa-at, B. (2002). Basic research. (7th ed). Suwiryasan.
- Suwannanon, N. (2006). Evaluation of training in the Royal Thai Police's Advanced Police Administration Course 2001. [Unpublished doctoral dissertation]. Srinakharinwirot University.
- Unites Nation. (2001). HRD for the Empowerment of People with Disabilities. United Nations Publications.